

Brüll

KERESZTÉNY MAGVETŐ

LII. évfolyam.

Julius—Augusztus

4. füzet.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán.

Mikor 25 esztendővel ezelőtt az unitárius hívek bizalma a főgondnoki díszes állásba elhívta, akkor az egyház egyfelől a történelmi tradíciókat követte, de másfelől értékes zálogul tekintette azt a lelkes, időt és anyagiakat bőven áldozó munkára készséget, melyet iskolai felügyelő gondnoki minőségében lelke ösztönzéséből már addig fényesen megbizonyított.

A Petrichevich-Horváthok neve tiszta esengésű a magyar történelom lapjain és a magyar litteratura berkeiben. A János Zsigmond alatt Erdélybe menekült család több tagja emelkedett ki közéleti szereplésével az átlag felé. Örökiölt vonás a családban az irodalom szeretete és művelése és a vallásos hitéhez való hű s rendíthetetlen ragaszkodás. A családból egyházunk történetében öt főgondnok szerzett felejthetetlen érdemeket és hervadhatatlan babérokat: Boldizsár 1753—78-ig, Ferenc 1778—1804-ig, Miklós 1805—1814-ig, Károly 1815—1830-ig és végül Kálmán 1893-tól. Egyik szenvedélyes könyvgyűjtő, a másik naplót, memoirokat ír, a harmadik *Gondolatokat* vet papírra, melyeket mélyen érző lelkén szür als egy hosszú gazdag élet tapasztalatain tisztít meg.

Soha reménység boldogabb valósággá nem vált, mint a 25 évvel ezelőtt tanácsra gyűlt unitárius híveké, melyet lelkükben ápoltak és ígéret teljesebben be nem teljesedeti, mint amelyet a Horváth név magában foglal.

Megvesztegető nyájjassága, közvetlensége és szeretetreméltósága meleggé, boldogítóvá teszi vele az érintkezést. A közügyek iránt való igazán önzetlen és megfáradhatatlan érdeklődése, pártatlan és elfogulatlan igazságossága és tárgyilagossága tiszta nyereség és siker az ügynek, amely eléje kerül megvitatásra és elintézésre.

Annak a régi veretű nemes magyarnak mintaképe ő, aki szereti anyai földjét, szeretettel és hozzáértéssel műveli azt, elmereng a természet gyönyörű rendjének szemléletén, hívő lélekkel nyugszik meg a sors mostohaságán és csapásain. Aztán benéz megyéje székházára, vajjon rendben mennek-e a haza dolgai; onnan a kultúra és közművelődés házaiba, vajjon tanul-e, halad-e nemzete ifjusága. És megfnyitja erszényét — úgy, hogy ne tudja a világ —, hogy a szegény, de tehetséges ifjak tanulhassanak s tehetségüknek megfelelő állást vívhatnak ki maguknak a társadalomban.

Ő még hordja lelkében a régi magyar nemzeti közélet nobile officiumának azt a tiszta és nemes felfogását, mely a mai társadalomban már mind ritkábbá válik, de ezt az eszményt a munka elvével, a mindig más hasznát, a köz előmenetelét néző, soha a maga előnyére nem tekintő önzetlen munka modern életelvével teszi nemessé és tartalmassá.

De a politikai élet lármás és ágáló porondja nem eléggé szive szerint való tér az ő igények nélkül való szerettségének. Nincs az egyházi, egyháztársadalmi és iskolai éleinek olyan fontosabb mozzanata, mélynél mint munkás, mint érdeklődő, mint vezető és mint áldozó ott ne volna. Akár a Dávid Ferenc egyesületet tekintem, akár az egyházkormányzás alkalmait, akár az iskola jelentősebb funkcióit, ott van mindenütt s nem mulaszt el egyetlen alkalmat, hogy egyházunk, közügyeink, intézményeink iránt való spontán érdeklődését ki ne mutathá.

Es ha mindez még nem meríti ki teljesen idejét, leül íróasztalához és *Gondolatokat* vet papírrá, amelyek mélyen járnak, de formájuk üdeségével és közvetlenségével megkapnak és szuggeráló erővel hatnak az olvasóra. Mintha nem elméjéből, hanem szive legmélyéről erednének. Az a nemes gondolkör, melyben mozog, az ellentétes nézetek között való biztos, intuitív eligazodás, a megalkotott világnézetnek vallás-erkölcsi zamatú patinája, — mindez boldogító, enyhítő, vigasztalást nyújtó olvasmányá, szinte élménnyé teszi elmélkedéseit. Be kár, hogy utóbbi időkben felhagyott e nemes ambíciójával.

Hozzánk, a Keresztény Magvetőhöz, az író, a gondolkozó és — az áldozó áll legközelebbi viszonyba. Sajnáljuk — azért arról vagyunk meggyőződve, hogy a magyar irodalom is veszít vele — hogy a régebbi évfolyamok *Gondolatai* megszakadtak. De az a reményünk, hogy a Gondolatok csak egyelőre és csak a nyilvánosság elől vonultak el és egy derültebb pillanat elhatározása megint közkinccsé teszi azokat. Mert tudjuk, hogy folyóiratunk, amely a főgondnok úr anyagi támogatását hálával és köszönettel élvezi, ugyanolyan hálával és köszönettel venné szellemi támogatását is.

Tisztelettel üdvözöljük a főgondnok úrat s azt kívánjuk, legyen olyan hosszú, boldog és elégedett az élete, amilyen nagy a szeretete irántuk, meleg és fáradhatatlan az érdeklődése egyházi és iskolai életünk iránt, elfogulatlan és igazságos az ítélete a közügyekben.

Ad multos annos!

Búcsubeszéd

(Fekete Gábor főgondnok, kir. táblai elnök holttestének a családi háztól a kir. táblához való átszállítása alkalmával) Ürmösi Károly esperes.

Ismét a gyásznak és fájdalomnak bús helyévé vált hát ez a szép remények között épült családi hajlék, amely a maga egészében, fennl és alant mintegy szimbolumként állott előttünk; — szimbolumaként a szeretetnek, a vérbeli és lelki összetartózkodóság nagy és boldogító érzésének!

Csak nem is olyan régen volt az, — éveket ezelőtt, igaz, de a még mindig fájó sebek sajgását tekintve még sem rég volt az, — hogy e helyen a mélyen átértett, súlyos veszteség őszinte fájdalomával szívemben vettem ajkaimra a Sírnak könyvének szavait: »Ne légyen terhetekre néktek, akik az úton áthalmentek, jertek és lássátok meg, ha van-e oly bánat, mint a miénk? — mert keserűséggel illetett minket az Úr, egyik bánatunkra mást adott!«

Van-e oly bánat, mint a mi bánatunk? Atérzem, mélyen átérzem e kérdésnek jogosságát, kedves gyászoló család, most még inkább, mint akkor. Hiszen é naptól kezdve eggyel ismét kevesebben vagytok, akikre a bánat terhe nehezedik. És ezért súlyosabb a bánat terhe. Óh, nemcsak ezért, hanem mert az, akivel kevesebben vagytok, a ti »fejeleknek koronája« volt; nem régen még erős oszlopa a háznak. Óh, »van-e olyan bánat, mint a mi bánatunk?«

Engedjétek meg, hogy amidőn fájdalomokban annak a szeretetnek és liszletnek érzésével osztozom, amellyel nagybecsült családotok iránt ismeretségünk első pillanatától fogva viseltettem, engedjétek meg, hogy éppen e megosztó szeretetnek részvételével könnyítsek a ti fájdalomokon; hogy mint az Úrnak szolgálja a vigasztalás hangján szóljak és feleljek a szomorú kérdésre; van-e oly bánat, mint a mi bánatunk?